

PRACE ORYGINALNE • ORIGINAL PAPERS

PL ISSN 1734-3402

Wpływ przewlekłego wirusowego zapalenia wątroby typu B i C na funkcjonowanie i samopoczucie pacjenta

The impact of chronic hepatitis B and C on the functioning and well-being of the patient

IWONA STELMASZCZYK^{1, A-F}, AGNIESZKA MASTALERZ-MIGAS^{2, 3, A, C-E, G}¹ Studentka Wydziału Nauk o Zdrowiu Akademii Medycznej we Wrocławiu² Katedra i Zakład Medycyny Rodzinnej Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu³ Państwowa Medyczna Wyższa Szkoła Zawodowa w Opolu**A** – przygotowanie projektu badania, **B** – zbieranie danych, **C** – analiza statystyczna, **D** – interpretacja danych, **E** – przygotowanie maszynopisu, **F** – opracowanie piśmiennictwa, **G** – pozyskanie funduszy

Streszczenie **Wstęp.** Przewlekłe wirusowe zapalenie wątroby to choroba trwająca ponad 6 miesięcy, charakteryzująca się przewlekłym procesem martwiczo-zapalnym wątroby spowodowanym przez przetrwałe zakażenie wirusami pierwotnie hepatotropowymi: HBV i HCV.

Cel pracy. Analiza sytuacji życiowej i odczuć pacjentów zakażonych wirusami zapalenia wątroby typu B i C.

Materiał i metody. Badanie przeprowadzono od września do listopada 2012 r. na podstawie autorskiego kwestionariusza ankiety. Badaniu ankietowemu poddano 104 pacjentów Oddziału Chorób Zakaźnych w Opolu z rozpoznaniem przewlekłym wirusowym zapaleniem wątroby typu B i C. Kwestionariusz składał się z 27 pytań, z czego 23 pytania były jednokrotnego wyboru i 4 pytania wielokrotnego. Otrzymane wyniki opracowano statystycznie za pomocą programu Microsoft Excel oraz SPSS Statistics 17.0.

Wyniki. Ankietowano 104 pacjentów Oddziału i Poradni Chorób Zakaźnych w Opolu z rozpoznaniem przewlekłym wirusowym zapaleniem wątroby typu B i C. Ankietowani to 41 kobiet (39,4%) oraz 63 mężczyzn (60,6%). Spośród osób będących w związku partnerskim 15 osób (26,78%) stwierdziło, że z powodu choroby nastąpiła zmiana w kontaktach seksualnych. 53,16% ankietowanych nie kontaktowała się z osobami w podobnej sytuacji. Najczęściej stosowanym lekiem był interferon (58 obserwacji – 42,03%), następnie rybawiryna (29 obserwacji – 21,01%). Zdecydowana większość (94 osoby – 90,38%) przestrzegała zaleceń lekarskich. Najczęstszym objawem ubocznym stosowanej kuracji było notoryczne zmęczenie (43 osoby – 25,44%) i brak chęci do działania (42 osoby – 24,85%). Prawie połowa ankietowanych (45 osób – 43,27%) czasami miała obniżony nastrój. Terapia była uciążliwa dla 63 ankietowanych (60,58%).

Wnioski. Przewlekłe wirusowe zapalenie wątroby ma wpływ na funkcjonowanie pacjenta w życiu codziennym.

Słowa kluczowe: przewlekłe wirusowe zapalenie wątroby, HBV, HCV.

Summary **Background.** Chronic viral hepatitis is a disease characterized by chronic inflammatory (over 6 months) but also necroinflammatory process the liver caused by HBV and HCV virus infection.

Objectives. The goal of the work was an analysis of life situations and feelings of the patients infected with hepatitis B and C viruses.

Material and methods. The study was conducted on the basis of the survey questionnaire, from September to November 2012. Study group were 104 patients of Infectious Diseases Clinic in Opole who had diagnosed chronic hepatitis B and C. The questionnaire consisted of 27 questions. The results obtained were analysed statistically by using Microsoft Excel and SPSS Statistics 17.0.

Results. 104 inpatients and Infectious Diseases Clinic in Opole who had diagnosed chronic hepatitis B and C are the responders: 41 women (39.4%) and 63 men (60.6%). Among the persons who lived together as a couple, 15 people (26.78%) indicated that there was a change in sexual contacts due to disease. 53.16% of the interviewees did not seek contacts with people in a similar situation. The most commonly used drug was interferon 42.03% (58 of observations), and ribavirin (29 observations) 21.01%. The vast majority of 90.38% (94 persons) complied with medical recommendations. The most common adverse effect of the treatment was fatigue (43%) and 25.44% lack of the desire to act in 24.85% (42 persons). Almost half of the polled 43.27% (45 people) sometimes had lowered mood. The therapy was onerous for 63 respondents (60.58%).

Conclusions. Chronic viral hepatitis has an impact on the functioning of the patient in daily life.

Key words: chronic hepatitis, HBV, HCV.

Wstęp

Przewlekłe wirusowe zapalenie wątroby to choroba trwająca ponad 6 miesięcy, charakteryzująca się przewlekłym procesem martwiczo-zapalnym wątroby, spowodowanym przez przetrwałe zakażenie wirusami pierwotnie hepatotropowymi: HBV i HCV. Wirusy zapalenia wątroby typu B i C od wielu lat są uznawane za duży problem medyczny, epidemiologiczny i społeczny w Polsce [1, 2].

Cel pracy

Celem pracy była analiza sytuacji życiowej i odczuć pacjentów chorujących na wirusowe zapalenie wątroby typu

B lub C, leczących się w Szpitalu Wojewódzkim w Opolu, w Poradni i Oddziale Chorób Zakaźnych.

Materiał i metody

Badanie przeprowadzono na podstawie autorskiego kwestionariusza ankiety od września do listopada 2012 r. Badaniu poddano 104 pacjentów Oddziału Chorób Zakaźnych w Opolu z rozpoznaniem przewlekłym wirusowym zapaleniem wątroby typu B i C. Ankietowani to 41 kobiet (39,4%) oraz 63 mężczyzn (60,6%). Kwestionariusz składał się z 27 pytań, z czego 23 pytania były jednokrotnego wyboru i 4 pytania wielokrotnego. Otrzymane wyniki opracowano statystycznie za pomocą programu Microsoft Excel oraz SPSS Statistics 17.0.

Wyniki

Średnio pacjenci wiedzieli o swojej chorobie od 8 lat. Ponad 50% ankietowanych (56 osób) cieszyło się, że chorobę można leczyć, prawie tyle samo zdawało sobie sprawę z przebiegu i skutków choroby – 52,88% (55 obserwacji). Pogodzonych z chorobą było tylko 37 osób (35,57%). Ciężko zносиło chorobę 11 osób (10,57%), dla podobnej liczby osób (10 – 9,61%) nie robiła ona większego wrażenia. Mężczyźni częściej niż kobiety byli pogodzeni z chorobą i częściej zdawali sobie sprawę z przebiegu i skutków choroby. Związek jest istotny statystycznie ($p = 0,002$) (tab. 1).

Prawie 78% ankietowanych miało wsparcie w rodzinie, cztery osoby (3,84%) deklarowały, że nie potrzebowały żadnego wsparcia, ponieważ same radziły sobie z chorobą. Na brak wsparcia ze strony rodziny, narzekają, aż 17 (16,34%) respondentów. Stwierdzono jeden istotny związek między płcią ankietowanego a udzielaniem mu wspar-

cia przez rodzinę ($p = 0,043$). Analizując tabelę krzyżową, zauważamy że mężczyźni częściej niż kobiety deklarowali, że nie mają wsparcia od najbliższych, mimo że go potrzebują. Natomiast więcej kobiet niż mężczyzn potrafiło sobie poradzić z chorobą (tab. 2).

Spośród osób będących w związku partnerskim 15 (26,78%) stwierdziło, że z powodu choroby nastąpiła zmiana w kontaktach seksualnych. Większość (53,16%) nie kontaktowała się z osobami w podobnej sytuacji, jedna osoba nie znała nikogo w podobnej sytuacji. Nie czuło takiej potrzeby 41 ankietowanych (36,94%), 18 osób (16,22%) nawet o tym nie pomyślała. Natomiast takiego kontaktu szukało 43 ankietowanych (38,74%), 34 (30,63%) osoby utrzymywały znajomości zawarte jeszcze w szpitalu, a 9 (8,11%) osób korzystało w tym celu z Internetu. Najczęściej stosowanym lekiem był interferon (42,03% – 58 obserwacji), drugim w kolejności była rybawiryna (21,01% – 29 obserwacji), pozostałe leki były stosowane rzadziej (ryc. 1).

Tabela 1. Związek między płcią a stosunkiem do choroby

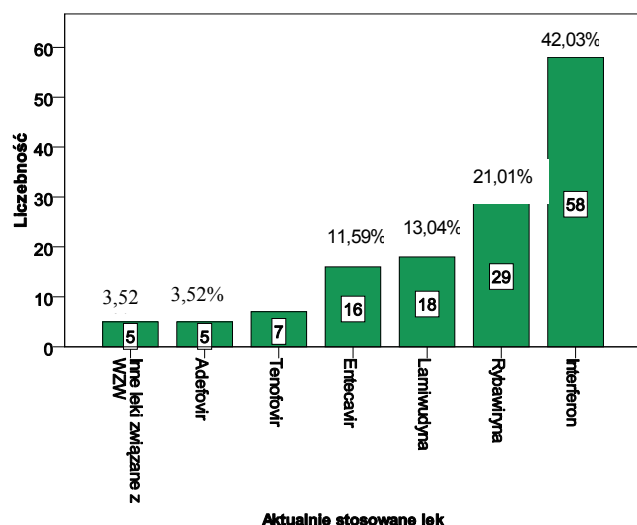
Stosunek do choroby	Płeć	
	Kobieta	Mężczyzna
	Liczebność (%)	Liczebność (%)
Wstydzę się, że jestem chory/a	2 (1,04%)	2 (1,04%)
Cieszę się, że najbliżsi poświęcają mi więcej uwagi	2 (1,04%)	2 (1,04%)
Mało wiem o swojej chorobie, bo im mniej wiem, tym lepiej dla mnie	2 (1,04%)	2 (1,04%)
Nie robi na mnie to większego wrażenia	0	10 (5,21%)
Zdaję sobie sprawę z przebiegu i skutków choroby	25 (13,02%)	30 (15,63%)
Inne	3 (1,56%)	1 (0,52%)
Pogodziłem/am się ze swoją chorobą	12 (6,25%)	25 (13,02%)
Boję się terapii	3 (1,56%)	1 (0,52%)
Nadal nie wierzę w to, że choruję	2 (1,04%)	1 (0,52%)
Jest mi z tym ciężko	8 (4,17%)	3 (1,56%)
Cieszę się, że można to leczyć	29 (15,10%)	27 (14,06%)

Tabela 2. Związek między płcią ankietowanego a wsparciem udzielanym mu przez rodzinę

		Czy ankietowany ma wsparcie w rodzinie?				Ogółem
		Tak. Rodzina mnie wspiera, pociesza w ciężkich chwilach	Nie mam żadnego wsparcia mimo, że go potrzebuję	Nie potrzebuję wsparcia. Sam radzę sobie z chorobą	Inne	
Płeć	kobieta	35 (33,65%)	2 (1,92%)	3 (2,88%)	1 (0,96%)	41 (39,42%)
	mężczyzna	46 (44,23%)	15 (14,42%)	1 (0,96%)	1 (0,96%)	63 (60,58%)
Ogółem		81 (77,88%)	17 (16,35%)	4 (3,85%)	2 (1,92%)	104 (100%)

Tabela 3. Objawy uboczne u chorych na WZW, porównanie w zależności od stosowanego leku

Czy ankietowany ma jakieś objawy uboczne?	Aktualnie stosowane lek			
	Interferon		Rybawiryna	
	Liczebność	%	Liczebność	%
Wciąż jestem zmęczony	35	29,4%	19	26,4%
Wypadają mi włosy	18	15,1%	12	16,7%
Wszystko mnie swędzi	18	15,1%	10	13,9%
Nic mi się nie chce	13	10,9%	4	5,6%
Występują gorączki	11	9,2%	10	13,9%
Mam nudności, biegunki	13	10,9%	10	13,9%
Inne	11	9,2%	7	9,7%

Rycina 1. Aktualnie stosowane przez ankietowanego leki

Zdecydowana większość ankietowanych (90,38% – 94 osoby) skrupulatnie przestrzegała zaleceń lekarskich. Zawsze przestrzegało zalecanej diety tylko 34 ankietowanych (31,69%), 27 (25,96%) ankietowanych czasem urozmaicało dietę. Nie stosowało się do diety wątrobowej aż 43 ankietowanych (41,34%), przy czym większość ankietowanych z tej grupy ograniczała ilość spożywanych produktów. Całkowicie ignorowało dietę tylko 9 ankietowanych (8,65%). Najczęstszym objawem ubocznym stosowanej kuracji było notoryczne zmęczenie (25,44% – 43 obserwacje) oraz brak chęci do działania (24,85% – 42 osoby). Sprawdzano, czy rodzaj objawu był związany ze stosowanym lekiem, w tym celu porównano dwa najczęściej stosowane leki przez ankietowanych: interferon i rybawiryne. W przypadku obu grup najczęstszym objawem było notoryczne zmęczenie. Pozostałe objawy raczej równomiernie się rozkładały między osobami stosującymi wymienione leki. Nie stwierdzono statystycznych zależności między objawami a rodzajem stosowanego leku (tab. 3).

Prawie połowa (43,27% – 45 osób) czasami miała obniżony nastrój. Na depresję cierpiało 12 osób (11,53%), z czego 8 (7,69%) odwiedzało w tej sprawie specjalistów (ryc. 2).

Piśmiennictwo

1. Tomaszewicz K. Terapia zakażeń wirusem zapalenia wątroby typu C (HCV) zależna od odpowiedzi we wczesnej fazie leczenia. *Zakażenia* 2012; 4: 56–62.
2. Juszczyk J, Juszczyk J. *Hepatitis B: patogeneza i terapia*. Poznań: Termedia; 2010.

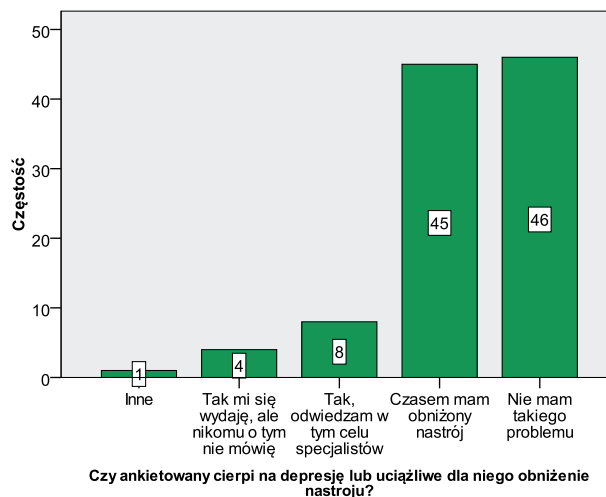
Adres do korespondencji:

Dr n. med. Agnieszka Mastalerz-Migas
Katedra i Zakład Medycyny Rodzinnej UM
ul. Syrokomli 1
51-141 Wrocław
Tel.: 71 326-68-70
E-mail: agnieszka.migas@gmail.com

Praca wpłynęła do Redakcji: 15.02.2013 r.

Po recenzji: 10.03.2013 r.

Zaakceptowano do druku: 25.03.2013 r.

Rycina 2. Wahania nastroju oraz zachowania depresyjne wśród chorych na WZW

Terapia była uciążliwa dla 63 ankietowanych (60,58%), głównie z powodu badań kontrolnych. Dla 11 (10,58%) pacjentów była uciążliwa z powodu systematycznego pobierania leków, a dla 5 (4,81%) osób ze względu na częste pobyty w szpitalu. Inne uciążliwe sytuacje to: okresowe złe samopoczucie, kolejki w poradni zdrowotnej, zmęczenie.

Wnioski

Przewlekłe wirusowe zapalenie wątroby ma istotny wpływ na funkcjonowanie pacjenta i zmiany w jego życiu. Choroba ma negatywny wpływ na kontakty seksualne w związkach partnerskich, przyczynia się u blisko połowy ankietowanych do obniżenia nastroju. Pacjenci w większości nie potrzebują kontaktów z innymi chorymi. Z przeprowadzonego badania wynika, że dużym problemem dla pacjentów jest uciążliwość terapii, przy czym większość wskazuje, że są to głównie badania kontrolne – należałoby przeanalizować funkcjonowanie systemu opieki nad tymi chorymi i ustalić jego słabe punkty.